

**PRENOSTVO ZARJE** je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 8 (tiskarna I. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

**NAROCNINA:** celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21.60, polletna K 10.80, četrtletna K 5.40, mesečna K 1.80; za Nemčijo celoletno K 26.40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36.—.

**Posamezne številke po 8 vin.**

# ZARJA

**ZARJA iznaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.**

UPRAVNISTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petstotnica 30 vin., pogojen prostor, poslana in reklame 40 vin. — Inzerati sprejema upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo.

Reklamacije lista so poštne proste.

Stev. 425. V Ljubljani, v ponedeljek dne 4. novembra 1912. Leto II.

## Turški poraz pri Mediji.

Bolgarski poraz pri Bunar Hisarju in pred Lozengradom? — Odrin pred padcem. — Grška zmaga pri Nalbandkiöju. (Glej Zadnje vesti.)

### Vojna na Balkanu.

**PRVI VTISKI.**  
(Poročila o balkanski vojni od našega posebnega izvestitelja.)  
(Konec.)

Belgrad, 28. oktobra.

V Belgrad sem dospel v ponedeljek ob sedmih jutraj. Železnica iz Zemuna v Belgrad le redko vozi. Takoj se napotim v socialistični »Delavski dom«. Tam najdem sodruga Dragišo Lapčevića, samega. Piše za liste.

»Kaj si sam, sodrug Lapčević,« ga vprašam.

»Sodrug Sretane, eva me, ostal sem sam z dvema, tremi mladeniči. Vse drugo je na Turškem.«

»A kje sta Tucović in Topalović? To me posebno zanima,« sem ga izpraševal.

»Tucović je v Skoplju ali na Ovčjem polju, Živko pa je v Sandžaku. V veliki skrbi smo zanj, ker se udeležujeta najhujših bitk.«

»Ali je v boju mnogo naših sodrugov?«

»Vse je tam. Če ti rečem, da ne plačuje v organizacije niti 100 članov, tedaj me razumeš najbolj, kje so njih člani.«

»Ali ti je kaj znanega o bolgarskih sodrugih?« sem ga zopet vprašal.

»Razun Blagova so vsi v boju. Urednik »Rabotičeskega Vjesnika« je v ječi; ostali pa ginejo za državo, ki jih je zaprla, ko so povedali svoje mišljenje, kakor se je zgodilo sodrugu Kabakčijevu.«

»Ali je mnogo naših mrtvih in ranjenih?«

Sodrug Dragiša mi nato odgovori, da jih je mnogo, ker so bili pobiti skoro zgolj kmetje in delavci. V belgrajski bolnici sta ranjena dva tajnika naših strankinih organizacij. Dogovorili smo se, da jih posetimo ob 11. Dragiša mi reče, da so poslali gibanja popolnoma zastali in da izhajajo »Radničke Novine« samo po dvakrat na teden.

V navzočnosti nekaterih sodrugov, ki so bili med tem došli, smo se potem obširno razgovarjali o boju in našem stališču do njega. Kljub vsem srbskim zmagam je Dragiša dovolj pesimistično presojal razvitek bitk in zlatovl je obžaloval, da je padlo toliko Arnavtov, ki so zelo dober material za napredovanje, razentega pa pošten in nepokvarjen narod. Potem je govoril o načelnem socialističnem stališču do balkanskega vprašanja in do sedanje vojne. Potem smo se razšli, da se zopet snidemo pri posetu v bolnici.

Šel sem na belgrajske ulice. Videl sem: starčke, žene, deco in pohabljeni mladino. Tega se vidi največ. Potem pa opaziš vsak hip moške in ženske z rdečimi križi na rokavih, kajti mnogo je ranjencev v Belgradu. Vidiš tudi

vojake rezerviste, ki gredo napol oblečeni v svojo lastno obleko, napol v uniformo. Stražo pred raznimi državnimi poslopji opravljajo starejši kmetje v lastnih oblekah in s starinskimi dolgimi puškami ter bajoneti. Vojska, kakor jo vidimo v Belgradu, izgleda kakor milica in čeprav je urejena po vzoru modernega evropskega militarizma. Zlasti pa zbode v oči naslednji pojav na belgrajskih ulicah: vedno več prihaja sorodnikov vojakov. Posečajo svoje mile in drage, ki leže v bolnicah, ali pa so že izdihili. To je skoro vse, kar vidimo te dni na belgrajskih ulicah; vse drugo, kar je preje oživljalo belgrajsko ulično življenje, je na vojni na Turškem. Drugače je mir in tišina, ki jo motijo le prodajalci časnikov, ali pa kakšna manifestacija, kakor je bila oni dan vsled vesti o padcu Skoplja. Ampak v bolnici moti tišina — nekaj strašnega — javkanje ranjencev z bojišča, javkanje, ki sem ga bil zdaj slišal prvič.

Ob 11. odidem s sodrugom Lapčevićem in še z nekaterimi sodrugi v vojno bolnico, ki se stoji iz več velikih in modernih zgradb.

S posebnim duševnim razpoloženjem, z vznemiranjem sem šel s sodrugi v veliko dvorano. Prvo, kar sem slišal, je bilo:

»Lele, lele,« je vokal na vso moč ranjenec na prvi postelji, njegov rojak pa ga je skušal tolažiti.

Vse postelje so polne ranjencev. Poleg njih so bolniški strežaji in strežajke z rdečim križem na roki. Med strežajkami je tudi nekaj visokih buržvaznih dam, ki se hočejo s tem popularizirati, drugače pa slabo delajo. Strežajke in strežaji govorijo v raznih jezikih, ker so prišli od raznih strani. Enako tudi zdravniki. Grem od postelje do postelje. Na vsaki leži ranjenec. Eden je ranjen v nogo, drugi v roko, ta v glavo, oni v srednji del telesa, nekateri pa so naravnost strašno zdelani. Večinoma mirujejo, nekateri ječe. V eni sobi leži ranjen Arnavt, v drugi turški lajtnant, v tretji turški paša — tako nam pravijo.

V Belgradu je okoli 4000 ranjencev. Pridemo do novega ranjenca in Dragiša pravi:

»To je tajnik ene naših belgrajskih organizacij, sodrug I. I.«

Začnemo se razgovarjati z njim. Ranjen je bil pri naskoku na Kumanovo, granata iz topa mu je prizadela težko rano v nogo. Pripoveduje nam, da je bila pri Kumanovu strašna bitka. Srbov je padlo okoli 3000, ranjenih je bilo okoli 4000. Turške izgube se ne morejo dognati, ker so bile ogromne. Pri Kumanovu je padlo mnogo kmetov. Srbom je mnogo pripomogel trdnjavski top iz Niša, ki ga je bilo

pripeljalo 18 parov volov do Kumanova. Srbski topovi so strašno uničevali in so največ pripomogli do osvojitve Kumanova, kjer se je bila doslej največja bitka med srbsko in turško armado.

Nadalje nam pripoveduje isti sodrug, da je padlo strašno število Arnavtov, morda okoli 30.000. Turška armada na umikanju požiga vasi. Ponoči se vidijo sami požari.

Vprašamo ga za Tucovića in za Živka.

»Tucović je bil obenem z menoj na bojišču. Videl sem ga. On je v prvem polku, v četrtem bataljonu, v prvi četi, Živko pa v četrtim polku »Stevana Nemanje«, ki je pod poveljstvom generala Živkovića v novopazar-skem sandžaku. Tucović je bil tudi v bitki pri Kumanovu, bil pa je na tisti strani, kjer je bila bitka z Arnavti. Ranjen ni bil.

Medtem dojde brat tega sodruga, ki je tudi ranjen. Pravi, da je še eden brat v vojni.

»Ali se kdaj domislite stavk in razrednega boja?« ga vpraša Dragiša.

»Oj, nikar se ne smehljaj! Mnogi vojaki so govorili, da imajo socialisti prav, ker so proti vojni.«

»Ali je kaj navdušenja v vojski?«

»O navdušenju ne more biti govora. Kulturni svet se ne bojuje rad. Kar se je obneslo, je le plod dobre militaristične organizacije in velike vzdržnosti vojakov.«

Sli smo k posteljam še nekaterih ranjencev. Nenadno se zasliši glas bolniške strežnice.

»Uredite okoli sebe! Princeza prihaja!«

Hči kralja Petra, današnja ruska kneginja Jelena Petrovna, je prišla iz Peterburga, da bo »bolniška strežnica«. Ampak »posel«, ki ga opravlja pri ranjenih, je bolj nekakšno nadziranje, kakor pa delo bolniške strežnice. Pride v bolniško sobo, oblečena v belo obleko, v spremstvu velikega števila zdravnikov, bolniških strežnic in strežajev, poreče slehernemu ranjencu nekaj besed in gre — dalje. In potem se vrne na dvor, kjer je vsekako prijetneje kakor poslušati stokanje ranjencev. Spremljal jo je tudi princ Pavel.

Ko smo obšli vse paviljone bolnice, smo šli ven. Na nosilnicah pa so neprenehoma donášali v bolnico novih ranjencev, ki so jih pripeljali z bojišča. Najprej jih prineso v operacijsko sobo, potem pa v bolniško sobo.

V zelo žalostnem razpoloženju smo zapustili bolnico in v njej ranjene delavce in kmete; zakaj gospoda so bele vrane med njimi.

Najnovejše jutranje vesti poročajo o novih srbskih in črnogorskih zmagah. Padla so naslednja mesta: Ferizović, Mitrovica, Prijepolje, Sv. Nikola, Šip, Veles.

Srbska in črnogorska vojska sta se združili in prodirata dalje v smeri, da se združita z ostalo srbsko vojsko. Od Skoplja so se Turki pomaknili do Bitolja.

Na vseh straneh so padle ogromne žrtve, o katerih uradne vesti — molče.

Veliko je vprašanje, kako se vse to izvrši. Evropske velevalsti so v začetku boja oznanile, da se balkanske države nimajo nadejati nikake osvojitve zemlje; ampak zdaj ne more biti o tem govora. Tudi avstrijski poluradni listi, kakor »Neue Fr. Presse« in »Pester Lloyd«, pišejo, da mora priti do izpremembe statusa quo na Balkanu.

To bo zdaj najvažnejše vprašanje, kakor tudi vprašanje, ali ne bo imela ta vojna za posledico evropsko vojno. Sreten Jakšić.

**PISMA IZ SRBIJE.**  
(Od našega posebnega dopisnika.)  
Belgrad, 30. oktobra.

Ob sedanjih organizacijah poročanja z bojišča, ki se je prav posebno pokazalo v vojni na Balkanu, ni nič čudnega, da vojni poročevalci ne poročajo o dogodkih na bojišču, nego le feljtonski opisujejo svoje vtiske, ki so jih dobili tam, do kjer so mogli dospeti. Z bojišča objavljajo vesti le uradne državne pisarne, a ostale brzovjavke in dopisi se strogo cenzurirajo.

V Belgradu je še najzanimivejši obisk bolnišnice in razgovorjanja z bolniki. Ulice so zelo enolične, vedno več je videti ženskih v črnem — vsaka žaluje za kom; prav posebno mnogo je na ulicah opaziti kmečkih družin, ki hodijo od bolnice do bolnice in iščejo svoje mile in drage.

V bolnico sem se napotil še enkrat. To pot sem videl arnavtske in turške ranjence. Vsakega spremljajo z največjim nezaupanjem, a nekateri odklanjajo celo jed, boječi se strupa; drugi se skušajo točiti s strožaji. Pravijo: Še se bomo klali, ne mislite, da je konec! Arnavti so vodili obupne boje s srbsko vojsko. V teh borbah so pokazali nenavadno junaštvo, ker menijo, da grozi ta vojna njihov svobodi. O tem hočem pisati.

V razgovoru v ranjenci se čujejo vsakovrstna mnenja. Eden, ranjen na roki in na nogi, meni: Kaj za to, da sem izgubil obe roki, samo da smo porazili Turke! Drugi govorijo o vojnih težkočah, a neki sodrug nam je pravil o umiranju za tuje koristi.

Bolnišnice obiskavajo prav pogosto tudi gospe, da dele ranjencem duhan, kolače, sladkarije in drugo. Naš sodrug opomni neki dami: — Gremo, da umiramo za vas in potem nas poveljujete!

Vsak dan se prevažajo ranjenci v Belgrad. Mnogo jih je, premnogo a največ jih je padlo na Kumanovu, kjer je bila strašno krvava bitka. Mnogo ranjencev umre in po Belgradu je videti mnogo mrtvaških izprevodov.

Razgovarjali smo se tudi z nekaterimi častniki, ki so zlasti posebno lepo pripovedovali o bitkah in vojnih strahotah.

Marsikaj sem si zapisal po pripovedovanju ranjencev, mnogo slik iz vojne in jih po-

**A. K. GREEN:**  
**Sosedov dom.**  
(Dalje.)

V tem trenutku sem se celo spomnila, kam je Ruta Oliver bržkone skrla prstane. Spomnila sem se groze, ki jo je navdajala, ko je videla, da sem vzela pletenje v roke; spomnila sem se pa tudi, da je bilo pletenje po njenem begu iz hiše gospodične Spicerjeve popolnoma zmedeno in strgano. Prepričana sem bila, da so bili prstani skriti v klobčiču, katerega pa seveda nisem natančneje preiskovala.

Vse to sem premislila še enkrat, preden sem pričela pripovedovati, kako sumljiva se mi je zdela že v začetku Boppertova, da sem jo obiskala in izvedela od nje, da je že popolnoma spustila iz misli gospoda Van Burnamove. Pri tem sem po strani pogledovala gospoda Gryca in čakala, da na ta ali oni način iztrese svojo nevoljo. In tako sem opazila, kako je odlomil že drugi ogliček lepe moje kosarice, ne da bi opazil poškodbe.

— Tako, tako! Saj sem vedno trdil, da je to izreden slučaj — je mrmral. — Prizadeti sta dve ženski, in ena je bila že v hiši, ko je prišla dvojica tja. Kaj pravite k temu, gospod nadzornik? Dovolj časa smo porabili, da smo to spoznali.

— Da, tudi meni se zdi precej dolgo — je kratko odvrnil nadzornik. Obraz detektiva se je vidno daljšal. Napol osramočeno, napol zaničljivo je dejal:

— Ženska me je prevarila. To je prav poseben občutek, če prevari človeka ženska in še celo priprosta postrežnica! Oprostite mi, gospod nadzornik, če traja nekaj minut, da se pomirim. To je hudo. To je res hudo!

Če tudi sem gospoda Gryca občudovala in cenila, če tudi sem ga sedaj, ko je bil vsled svojega poraza popolnoma potr, pomilovala, vendar si nisem mogla kaj, nadaljevala sem s

samozavestnimi pogledi in zmagoslavnim glasom svoje poročilo. Zdajpazdaj me je gospod Gryce prekinil z občudujočimi vzkliki.

Svoje pripovedovanje sem končala s pojasnilom, da se imenuje tujka, ki je bila oblečena v obleko gospe Van Burnamove, Ruta Oliver in da stanuje pri gospodični Spicerjevi.

S tem razodetjem sem izročila svojo skrivnost obema gospodoma. Videlo se jima je, kako nestrpno sta čakala, da odideta in poiščeta Ruta Oliver. Še nekaj minut sem ju zadrževala in jima pripovedovala o bankovcih, ki sem jih našla v hiši v čevljih Rute Oliver, in kako mi je to dejstvo razložilo, zakaj ni bila zamenjala čevljev v hotelu D.

To je bil zadnji udarec, namenjen detektivnemu samoljubju. Tresel se je jeze, vendar se je kmalu zopet toliko obvladal, da je izjavil, kako zelo ga veseli to novo potrdilo njegovega naziranja, da je to prav izreden slučaj.

Prosila sem zdaj še gospoda, naj jima potrdijo Kitajec, gospa Desbergerjeva in Boppertova resničnost mojega pripovedovanja. Saj nisem hotela, da bi mi gospod Gryce kar na besedo verjel; saj sem vse lahko dokazala, četudi ni bilo potrebno, ker mi je, kakor je bilo videti, zelo zaupal.

Ko je bil nadzornik že pripravljen za odhod in je stal že pri durih, je stopil gospod Gryce k meni in toplo in odkritosrčno rekel:

— Napravil bi bil veliko neumnost, cenjena gospodična Butterworth, a Vi ste to preprečili. Če bi bil pustil Franklina danes zapreti in bi se bilo vse to izvedlo šele jutri, bi bilo to zame zelo neprijetno. Tako bodo le tovariši in podrejeni o vsaki priliki rekli: Gospod Gryce je star, njegov čas je potekel.

— To je vse nes pametno — sem odvrnila z vnuemo. — Izgredili ste le pravo sled. Meni so pomagali slučaj in izredno ugodne okoliščine; nisem bila preveč bistroumna. Torej ne bojte se za laborike; še ni stvar popolnoma pojasnjena, izvedeti bo treba še marsikaj; še

vedno je vredno velikega detektiva, da spozna vso zadevo v vseh podrobnostih. Četudi ne smatramo Van Burnamovih za krivce, se je vendar treba prepričati, če so naše domneve prave, in to ne bo lahko. In če ravno je Ruta Oliver izvršila zločin, kateri obeh bratov ji je pri tem pomagal? Dejstva sicer pričajo proti Franklinu, toda ne dovolj jasno, ker obstajajo še vedno dvomi.

— To je res. Skrivnost še ni pojasnjena — pravzaprav je še bolj zamotana kot prej. Toda predvsem miss Butterworth, spremita me k gospodični Spicerjevi.

**Dvaintrideseto poglavje.**

Gospod Gryce ima dar, za katerega ga zavidam. To je spretnost v občevanju z ljudmi. Ni bil še pet minut pri gospodični Spicer in že je vžival njeno popolno zaupanje in delati bi bil smel v njeni hiši, karkoli bi bil hotel. Koliko besed pa sem izgubila jaz, preden se mi je posrečilo odstraniti njeno nezaupnost. Njemu je zadoščala beseda in pogled, in že so mu bili vsi pokorni.

Gospodična Oliver, po kateri se izprva nisem upala vprašati iz bojazni, da je zopet ubožala, se je čutila že mnogo bolje; upala sem torej, da nam kmalu sama vse pove, in da se nam tako posreči razrešiti uganko. Toda gospod Gryce je bil drugega mnenja, ko smo namreč stali pred durmi Rute Oliver, je dejal:

— Naša naloga ni lahka. Vstopite najprej Vi, miss Butterworth, in razgovarjajte se zivalno z mlado deklico; jaz pa odstopim, da me ne bo videla. Opazoval jo bom, preden bom govoril z njo. Toda pač nobene besedice o umoru! Prepustite to meni.

Prikinjala sem. Nato sem nalahko potrkala in vstopila. V sobi je sedela hišna; stopila je k meni in tiho rekla: Sedaj spi!

— Odvzeti Vam hočem Vašo nalogo — sem dejala in pokimala gospodu Grycu.

Hišna je odšla in molče sva gledala z go-

spodom Grycem spečo žensko. Gospod Gryce je zmalaj z glavo. Toda ni mi povedal, kaj to pomeni.

Sledila sem njegovemu miglaju in sedla k vzglavju; on pa je sedel v velik naslanjač ob strani postelje, ki si ga je narahlo primaknil. V obrazu je imel neizrecno mil in dobrotljiv izraz.

Ženska se ni genila; njena lica so bila blela in udrti, oči so bile obdane od temne sence in dolge, temne trepalnice so še bolj poostrele bolesten izraz v obrazu.

Kako žalosten je bil ta obraz! Vedela sem, da se vtiska, ki ga je name napravila Rut Oliver v tem trenutku, še dolgo ne bom mogla iznebiti.

Gospod Gryce je imel gotovo slične misli, zakaj dobrodušni izraz v njegovem obrazu je postajal tem razločnejši, čim dalje je deklico opazoval. Nenadoma se je zganila. Detektiv me je swareče pogledal, se sklonil čez bolnico, prijel njeno žilo in potegnil uro iz žepa.

S tem je deklico premotil. Odprla je oči, dolgo pozorno gledala gospoda Gryca, potem globoko vzdihnila in rekla:

— Ne recite, da mi je boljše, gospod doktor, nič več nečem živeti.

Žalostnemu utrujenemu glasu se je gospod Gryce čutil. Izpustil je roko mlade deklice in prijazno rekel:

— Ne ugaia mi, da slišim tako žalostne besede iz ust mlade dekleta. Toda Vaše besede me potrjujejo v tem, kar sem že v začetku mislil: da ne potrebujete toliko zdravnika kot prijatelja. In če mi dovolite, postanem Vaš prijatelj.

Ginjena ga je pogledala. Mene ni videla in mislila je, da je z zdravnikom sama in je nežno odgovorila:

— Predobri ste, gospod doktor, preljubeznivi, toda — lotil se je je zopet prejšnji obup — ne morete mi pomagati. Nihče mi ne more pomagati



— Klub slovenskih tehnikov v Pragi naznanja, da se vrši njegov občni zbor z navadnim programom v ponedeljek, dne 4. novembra 1912 ob 7. uri zvečer v »Slovenski vinarni na Kralj. Vinogradih. Gostje dobrodošli!

— Naša je delavka v tčbačni tovarni Iva-  
na Kobaltova denarnico s srednjo svoto de-  
narja, katero dobi lastnik pri najditelji v Hre-  
novi ulici št. 77. — Trgovski nastavljenec Fri-  
derik Šerbec je našel palico in fauto. — G. Ru-  
dolf Poljanec je izgubil denarnico s srednjo  
svoto denarja.

to do Ljule Burgasa. Bolgarskim četam, ki so  
hotele prodreti obrambno črto Viza—Ljule  
Burgas, so se turške čete junaško zoperstav-  
ljale. Pri Ljule Burgasu zbrane čete so prešle  
k ofenzivi in potisnile Bolgare do Čongare. Po  
hudem boju pri Karagaču so dosegle čete Bu-  
nar Hisar. Ponoči dospele vesti pravijo, da so  
turške čete zasedle Kavakli, južnozapadno od  
Lozengrada. Bolgari so bili prišiljeni, da so  
se umeknili na vsej črti proti Lozengradu in  
Turkom se je posrečilo dobiti trdne pozicije  
med Bunar Hisarjem in Kavaklijem. »Tanin«  
poroča, da so y. vojaških krogih trdno prepri-

**GRŠKA ZMAGA PRI NOLBANDKIÖJU.**  
Atene, 3. novembra. V bitki pri Nolbandkiöju so bili Turki hudo poraženi. Njihove čete

— Nekaj odgovora. Iz goriških učiteljskih krogov nam pišejo: »Učiteljski Tovariš« se je zaletel v 42. številki v dopis iz Sežane, ki ga je priobčila »Zaria« v 408. številki dne 14. okto-

bra. Polemika »Učiteljskega tovariša« je zlasti proti koncu precej denunciantsko pobarvana. Nadalje pravi »Tovariš« dopisnik, naj bi učiteljstvo ne pisalo o svojih zadevah v »Zarjo«, češ da je tuj list. Naivnemu »Tovariševemu« politiku povemo, da je »Zarja« glasilo tiste stranke, ki se v državnem zboru in drugod vedno najkrepkeje zavzema za učiteljske težnje, torej nam ta stranka in njeni listi niso in ne smejo bititi tuji. Nadalje se »Tovariš« dopisnik očitno veseli, da preganja klerikalna stranka njegovega tovariša. H koncu kaj malo liberalnega dopisa se prikažejo dopisniku grozopolni strahovi: ... »črnoledi pesimisti, anarhisti, antimilitaristi, ljudje, ki bi s cinizmom delovali na zadnjem uničenju religiozitet, ki bi širili med ljudstvom zanikanje vsega obstoječega, v besedi in tisku, ki bi kričali, da bi odmevalo dalečvsemirje.« Tistim, ki še ne vedo, povemo, da si je ubogi dopisnik naslikal tako strašnih podobah učitelja socialisti. In to označuje dovolj njega in njegov dopis.

— Bilje pri Gorici. V nedeljo dne 27. oktobra je umrl po dolgi mučni boleznii sodrug Andrej Weinberger. Pokojnik je bil marljiv družinski oče, sodrug in zaupnik stranke; bil je tudi delegat okrajne bolniške blagajne v Gorici. Pogreba, ki se je vršil v torek popoldne, se je udeležilo lepo število sorodnikov in prijateljev iz oddaljenih krajev; med temi tudi sodrug Ivan Arčon in Al. Štolfa, zastopajoča stranko in okrajno bolniško blagajno. Pogreba se je nadalje udeležilo več sodrugov iz Vrtojbe, ki so izkazali pokojnemu sodrugu in prijatelju zadnjo čast s tem, da so ga spremili k večnemu počitku. Pokojnik zapušta vdovo in štiri nedoročene otroke, kateri ostanejo neopskrbljeni, ker primanjkuje nesrečni materi potrebnega zdravja, da bi zmogla potrebe družine. Zato pozivljamo vse sodruge, da prispejijo na pomoč sirotam. Tozadevne podpore naj se pošiljajo vdovi Weinberger, Bilje št. 165, ali pa izroče sodrugu Al. Štolfa v Gorici.

## Novice.

\* Socialistični župan v boju proti alkoholu. Sedrug Lafont, župan industrijskega mesta Firminy na Francoskem, ki je na zadnjem francoskem strankinem zboru napovedal krepak boj gostilnam, izvršuje na svojem mestu ta boj tudi v resnici. V avgustu je izdal tri odloke za omejitvev gostiln, ki najbolj pospešujejo silno se razširjajočo alkoholno kugo. Določil je najprej okrožje okolo vseh javnih poslopij, šol, vojašnic itd., kjer ne sme biti nobenih gostiln. Prepovedal je dajati pijačo mladoletnim. Da bi se ta prepoved točno izvrševala, je s tretjim odlokom zapovedal, da morajo biti vse gostilne tako urejene, da se lahko od zunaj že natančno pregledajo, imeti ne smejo neprozornih zastorov, oknic itd. Gostilničarji so se seveda pritožili, a državni svet je priznal pravno veljavo županovih policijskih odredb. Gostilničarji, ki so se zoperstavili, so morali plačati globe. Zopet so se zaradi tega pritožili. Državno sodišče bo moralo še enkrat razsoditi. Velikomeščanski list »Journal des Debats« je pisal ob tej priloiki, da se iz županovega postopanja lahko vidi, kakšna bo svoboda v državi bodočnosti. Krepko je temu listu odgovoril socialistični list »Humanité«, »Debats je torej za svobodno zastupljanje ljudstva! Ali so mar tudi za svobodno trgovino z dekleti? Lafont in z njim vsa socialistična stranka ima pogum, da se izreče za svobodo. Nočemo, da se ljudstvo zastuplja — in skušamo — omejiti v kapitalističnem sistemu umazano prostitucijo. Naše protialkoholno delo ni le navidezno, kakor ono buržvazije. Že stoji proletarci in zlasti proletarske žene, ki jasno vidijo kopito protesta gostilničarjev, motenih pri izkverščenju, pogumno za svojim županom. Dolžnost socialistične stranke je, da ga podpira z vso močjo.«

\* Zimsko vreme v Bukovini. Popolnoma nepričakovano je nastopila zima v nedeljo na vzhodu naše monarhije. V Galiciji in Bukovini je padla toplota tako hitro, da je kazal v ponedeljek toplomer 13 stopinj pod ničlo. Že prejšnji teden je prišel mrzel val iz severne Rusije in v vzhodni Rusiji je zaradi tega bilo neobičajno mrzlo vreme v tem času. V Smolensku je kazal v ponedeljek toplomer 14 stopinj pod ničlo, v drugih krajih je padel še nižje. Mraz pritiska sedaj počasi proti jugu. Tudi na Balkanu je mrzlo, gotovo bo prišlo v kratkem snežiti in zmrzovati. V srednji Rusiji sneg in ed močno ovirata promet.

\* Enaist oseb je utonilo v soboto v Čibi na Ogrskem. Osem moških in štiri ženske so se hoteli s čolnom prepeljati čez zelo narasli Szamos. Čoln se je prevrnil in vseh dvanaest oseb je padlo v vodo. Rešil se je le en mož, vsi drugi so utonili.

\* Strahotna delavska neizgoda. V Kneuttingenu, v Lotaringu, je žareče, raztopljeno železo obliko sedem delavcev. Šest delavcev je bilo tako strašno opečenih, da so takoj umrli, sedmi pa najbrže tudi ne bo okrevljal.

\* Zanimiva operacija. Iz Zateca poročajo: V tukajšnji bolnišnici je izvršil primarij doktor Bergmann kaj zanimivo operacijo. V bolnišnici je prišel Rudolf Ressel in tožil o groznih bolečinah v želodec. Bliževal je tudi kri. Doktor Bergmann mu je odprl želodec in našel v njem 22 centimetrov dolg peresnik, 18 centimetrov dolg svinčnik, tri žeblice iz žice po 8 centimetrov dolge in 10 centimetrov dolgo kovinsato paličico. Zdravnik je po odstranitvi teh predmetov bolniku zažil želodec. Ressel se počuti sedaj že dobro; povedal je, da je prestal v Lipskem že slično operacijo in res je našel dr. Bergmann kratko brazgotino na želodčni steni od prve operacije.

\* Zagoneten umor. Policija v Čikagi išče morilce, ki so pred kratkim umorili krasno in bogato gospo. Umorjenko so našli v bližini Bridgeporta s petimi strelnimi ranami v glavi. Gospa je pred nekaj tedni nastopila na shodi proti trgovcem z dekleti in je naznanila tudi policiji več imen teh trgovcev. Najbrže so ti izvršili umor ali pa nalieli morilce.

\* Stotnik — socialist. Pariški listi so poročali, da je bil stotnik infanterijskega regimanta obsojen na strog zapor, ker je imel ob slovesu rezervistov govor s socialistično tendenco.

## Trst.

— Narodnjaško barabstvo nima več nobenih meja. Dejstvo, da so pri svoji N. D. O. impotentni in nesposobni za vsako delo, dela narodnjakarje nerazvorne in jim narekuje za boj proti socialni demokraciji sredstva, katerih bi se sramovali celo klerikalci. V čistilnici petroleja imajo narodnjaki par privržencev. S temi so hoteli napovedati vodstvu čistilnice boj in mislili so si, da se bo godilo delavcem po končanem boju kakor angelcem v nebesih. Kako je končal boj in kako so zastopali narodnjaki interese delavcev, nam ni znano. Le sodeč po pisavi tržaške »Edinosti« bi sodili, da je šlo vse po vodi. Boja menda ni bilo, vodstvo čistilnice je baje odklonilo vse zahteve delavcev in sedaj se delavci in N. D. O. jeze na .... socialne demokrate. Zakaj? Čemu? Najprej je »Edinost« pripovedovala, da so se združili za skupen nastop proti vodstvu čistilnic petroleja vsi delavci socialisti in narodnjaki. Dva dni pozneje smo pa čitali v »Edinosti« staro filipiko proti socialistom, češ da so prelomili besedo, da nečajo postopati več skupno z N. D. O. in da je zaradi tega odklonilo vodstvo čistilnice vse zahteve delavcev, ki da jih je predložila N. D. O. Razume se, da ni manjkalo v filipiki vsakdanjih psovov proti socialnim demokratom. Ko smo te narodnjaške oslarije prečitali, smo se seveda pošteno in začudeno spogledali. Zakaj? Zato ker ni v čistilnici petroleja nobenega delavca, ki bi bil organiziran pri socialnih demokratih. Ampak krumir je navadno vedno tudi lažnjivec. Zato je razumljivo, da bi zvalila N. D. O. prav rada svoj neuspeh na socialne demokrate. S tem kažejo gospodje, da imajo svojo čast v podplatih, barabarski čut pa tam, kjer imajo normalni ljudje čut poštenosti. Ljudje, ki prodajajo svoje prepričanje, so pač sposobni za vsakršno barabstvo. Le to je žal, da objavlja take barabarske stvari list, ki bi bil drugače prav rad pošten.

Odgovorni urednik Fran Bartl.  
Izdaja in zalaga založba »Zarja«.  
Tiska »Ljubljanska tiskarna« v Ljubljani.

V kratkem začnemo razpošiljati

# Žepni koledar

za delavce spleh in prometne uslužbence za navadno leto 1913.

Ta žepni koledar je obsežnejši od dosedanjih in je jako primeren za vsakdanjo rabo. Razpošiljati se začne najkasneje 15. novembra. — Vsebine: Koledar. — Dohodki in stroški. — Kolikove lestvice. — Inozemske denarne vrednosti v kronski veljavi. — Množilna razpredelnica. — Stare in nove mere. — Koliko plačam osebne dohodnine. — Koliko plačam vojne takse. — Poštni in brzojavni tarif. — Dr. Viktor Adler. — Demon alkohol. — Dolžina železnice in brzojavnih naprav cele zemlje. — Priporočljive knjige založbe »Zarja«. — Najvažnejše določbe v zavarovalnici proti nezgodam. — Novi mezdni zakon za rudništvo. — Stavke v Avstriji leta 1911. — Dolžine raznih železnic na zemlji. — Tri Aškerceve pesmi: Poslednji akord, Svetnica, Karnevalska balada. — Za »Zarjo«. — Največja mesta na svetu. — Obrtna sodišča v južnih avstrijskih deželah. — Obrtna nadzornišva v ... — Nekaterih parlamentarnih besed. — Napoleon Bonaparte (aforizmi ob stoletnici). — Beležke za vsak dan v letu. — Oglasi.

Cena posameznim izvodom 1 K, po pošti 10 vinarjev več. Z naročilom po pošti je najbolje poslati tudi denar, da se ne povečajo (s pripojilom) poštni stroški. Dobival se bo pri upravi »Zarja« v Ljubljani po zaupnikih.

## Kavarna Unione v Trstu

ulica Caserma in Torre Bianca

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij in časnikov v vseh jezikih.

## Biljardi

Shajališče tržaških in vnanjih sodrugov. Postrežba točna. — Napitnina je odpravljena.

## Najnovejše! Najnovejše Maksim Gorkij

# „Mati“.

Cena K 4.—.

To pohvalno delo slavnega ruskega pisatelja je izšlo te dni. Dobiva se po vseh knjigarnah, kakor tudi v založbi »Zarja« v Ljubljani, ki je knjigo založila in izdala.

## Učiteljska tiskarna

Ljubljana, Frančiškanska ul. 8

r. z. z. o. z.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila za shode in veselice.

## Letne zaključke

za društva.

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd.

Stereotipija. Litografija.

## Kovaški pomočniki

kateri so zmožni tudi na pramožu delati se sprejmejo v tovarni vozov

Peter Keršič, Sp. Siška pri Ljubljani.

## Naročajte se na Zarjo!

## Tobakarne oziroma prodajalne „Zarje“ v Trstu so:

Južni kolodvor.  
Ficke, Kasel Silos pred vhodom v prosto luko.  
Moze, ulica Miramar 1.  
Beden, ulica Madonnina št. 2.  
Gostilna Internacional, ulica Giovanni Boecacio št. 25.  
Lavrenčič, trg pred Kasarno (Piazza Caserma).  
Pipan, ulica Ponte della Fabra.  
Gramaticopulo, Piazza Barriera.  
Bruna, ulica del Rivo.  
Raitinger, Riva Grumola št. 20.  
Hoeltl, trafika na državnem kolodvoru.  
Bajc, ulica Geppa.  
Kovač Antonija prodajalna v Sv. Križu.  
Muraro Matej, Via Sette Fontane 14.  
Geržina, Rojan.  
Benussi, Gretta.  
Skladišče II. kons. zadrug na Belvedere.  
Artuš, Belvedere 57.  
Sekovar, Piazza Caserma.  
Ronzel Goachino, Via S. Marco 26.  
Wenc Neža, Via Broletto.  
Segolin Rosa, Via Industria 16.  
Kickel, Via Montorino 4, Rojano.

# Mestna hranilnica LJUBLJANSKA

== v Ljubljani, Prešernova ulica 3. ==

## Največja slovenska hranilnica.

Prometa koncem leta 1911: 614.5 milijonov kron.

Stanje hranilnih vlog: 42 milijonov kron

Rezervni zaklad: 1 milijon 300.000 kron

Sprejema vloge vsak delavnik. Sprejema tudi vložne knjižice drugih denarnih zavodov. Obrestuje po 4 1/4 %

brez odbitka. Za vloge jamči rezervni zaklad hranilnice in mestna občina Ljubljanska z vsem svojim premoženjem in z vso davčno močjo. Poslovanje nadzoruje c. kr. deželna vlada. Izključena je vsaka špekulacija in izguba vložnega denarja. Posoja na zemljišča in poslopja proti 5% obrestim in najmanj 1/2 % amortizacije. Za varčevanje ima vpeljane domače hranilnike. Posoja tudi na menice in vrednostne papirje.

## „Zarja“ se prodaja v Ljubljani po 8 vin.

v naslednjih tobakarnah:

Južni kolodvor, na peronu.  
Pirnat, Kolodvorska cesta.  
Zupančič, Kolodvorska cesta.  
Blaž, Dunajska cesta.  
Sterkovič, Dunajska cesta.  
Fuchs, Marije Terezije cesta.  
Tivoli, na žel. prel. pri Nar. domu.  
Šubič, Miklošičeva cesta.  
Šenk, Resljeva cesta.  
Kanc, Sv. Petra cesta.  
Treo, „  
Kušar, „  
Podboj, „  
Bizjak, Batoričeva ulica.  
Remžgar, Zelena jama.  
Svetek, Zaloška cesta.  
Šešark, Selenburgova ulica.  
Suhadole Anton, Zelena jama 50.

Dolenec, Prešernova ulica.  
Pichler, Kongresni trg.  
Ušeničnik, dovška ulica.  
Wisiak, Gospodska ulica.  
Kleinstein, Jurčičev trg.  
Stiene, Valvazorjev trg.  
Košir, Hilšerjeva ulica.  
Sušnik, Rimska cesta.  
Klanšek, Tržaška cesta.  
Elsner, Kopitarjeva ulica.  
Blaznik, Stari trg.  
Kustrin, Breg.  
Sever, Krakovski nasip.  
Državni kolodvor.  
Križaj in Kotnik, Siška.  
Likar, Glince.  
Jezeršek, Zaloška cesta.